

Външнополитическата стратегия на Турция и отражението ѝ в Близкия изток и на Балканите

Турция води активна външна политика. Тя е западно ориентирана и проамерикански настроена.

Турция е била и остава прозападно ориентирана страна, което е една от ръководните линии на външната ѝ политика още от времето на Ататюрк. В този аспект може да се отбележи и кандидатурата ѝ за влизане в ЕС, и активното ѝ членство в НАТО. Тя участва с полицейски сили или военни части в предотвратяването на конфликти или управлението на кризи под егидата на ООН, НАТО или ЕС в Афганистан, Босна и Херцеговина и Косово. От 2002 г. насам правителството на Партията на справедливостта и развитието успя да постигне голям стопански подем и да изведе Турция от световната икономическа и финансова криза без инкасираните значителни щети. При тези благоприятни за нея условия Турция активизира външната си политика, показва големи амбиции и се опитва активно да участва в събитията на региона както в дипломатическата така и в стопанската област.

В голяма степен тази нова външнополитическа линия произтича от т. нар. "концепция за стратегическа дълбочина", разработена с прякото участие и под ръководството на външния министър на Турция Ахмет Давутоглу. В унисон с тази концепция Турция трябва да провежда целенасочено добре подготвени външнополитически, търговско-икономически, културни и спортни мероприятия в районите на Кавказ, Балканите и Близкия изток, за да отстоява своите интереси. Давутоглу класифицира тези райони като традиционни сфери на влияние, чиято основа се кореняла в историческото османско наследство. Следователно, по отношение на съседните страни трябвало да се води "безпроблемна политика", за да не възникват опасения у съседите от агресивната турска външна политика.

На практика Турция се включи в редица събития в района на Близкия изток, където наред с търговско - икономическото и политическото сътрудничество се опита да се намеси в решаването на израелско-палестинския конфликт на страната на палестинците и Хамас. (Решението на ОС на ООН за даване статут на наблюдател на Палестина бе посрещнато с одобрение в Турция). Премиерът Ердоган разкритикува остро Израел на Световния стопански форум в Давос в 2009 г. и спечели симпатиите на арабските държави. От тогава турско - израелските отношения са напрегнати.

Ердоган предприе мерки за решаване на "кюрдския проблем", като виждаше ключа за решаването му в политическата и икономическата интеграция на "Автономния регион на Кюрдистан", който в момента има собствено регионално правителство в Северен Ирак. Тези усилия бяха посрещнати със сарказъм и протести от правителството на Ирак. Постоянните нападения на въоръжени формирования на Кюрдската работническа партия срещу турски военни обекти и атентатите срещу турски цивилни осуети тези опити и влоши турско - кюрдските отношения.

В рамките на концепцията за "стратегическата дълбочина" Турция положи немалко усилия за подобряване на отношенията си със Сирия. След като през 2003 г. САЩ наложиха икономическо ембарго на Сирия, Турция и Сирия сключиха през 2004 г. Спогодба за свободна търговия. Ердоган преоткри Сирия като алтернативен пласментен пазар за турски стоки, от което спечелиха много турски фирми. Подписани бяха също договори в рамките на "Тръби - нефт". През 2009 г. бяха проведени дори съвместни военни учения на сухопътните сили на двете страни по турско - сирийската граница. В хода на "Арабската пролет" отношенията между Анкара и Дамаск постепенно се влошиха. Допълнително отношенията се усложниха поради огромния поток от сирийски бежанци на турска територия. Премиерът Ердоган и външният министър Давутоглу започнаха все по- остро да критикуват сирийското правителство. Анкара зае ясна политическа позиция на страната на сирийската опозиция. Двустранните отношения още повече се влошиха след свалянето на турски изстребител F - 16 от сирийските ВС. Сирийското правителство остро обвини САЩ и Турция, че доставят оръжие, боеприпаси и разузнавателна информация на сирийската опозиция. Задълбочаващата се дестабилизация на региона и предприеманите от Турция действия в рамките на това развитие на обстановката са не само въпрос от стратегическо значение, но и предусловие за самото оцеляване на Партията на справедливостта и развитието и по - специално на нейния лидер Ердоган, особено ако се вземат пред вид също и вътрешнополитическото положение на страната, недоволството на народа от авторитарния режим и мащабните размирици в Истанбул, Анкара и др. градове на Турция и не на последно място многобройните корупционни скандали в турската администрация.

От около 3 години турската външна политика се оценява от западните масмедии като "нео - османиска", т. е. като опит на днешна Турция да преустрои в модерна форма сферите на влияние на Османската империя. От 3 години насам турският външен министър Давутоглу не се умори да определя тази теза на Запада като "пълна глупост". "Новото отваряне на изток" било само нормализиране на положението. Турция само се интересувала за своите съседи, което до този момент не била правила. В пълен контраст с тези твърдения на външния министър са изявленията на премиера Ердоган, че Турция се ангажирала в региона, тъй като той принадлежал в миналото на Османската империя. "Ние сме трогнати, развълнувани от духа (геня), който е основал Османската империя", гордо заявява Ердоган. На предизборен митинг в град Кешан Ердоган открито заявява: "Тракия е и Солун, и Ксанти, Делиорман, Кърджали, Вардар. Дори и ако се върнете в Скопие, Прищина, Призрен, Сараево, Тракия е жив свидетел на нашата история. Този район е представителен за цялата ни история."

Това предизборно изявление на Ердоган се третира от мнозина депутати в българското Народно събрание като "териториални претенции" към България, а председателят на ПГ на ДПС Лютфи Местан призова България и Турция "в най - кратки срокове да изчистят всички недоразумения". Наше-

то МВНР реагира, макар и със закъснение, на тази откровена провокация с мек, премерен, типично дипломатичен тон.

Гърция оцени предизвикателното изказване на Ердоган като "всичко друго, но не и приятелско отношение на съседна страна". Според гръцкия печат Ердоган продължава с провокациите си за връщане на стария план за възкръсване на т. нар. "Турска Република Тракия", в която влизат гръцки и български територии и такива от Централните Балкани.

По време на своята визита в Призрен Ердоган нагло заяви: "Турция е Косово и Косово е Турция!" Сръбският президент Николич осъди това изявление като "опит за подпалване на война и агресия без оръжие". Сръбските СМО отбелязаха влошаване на турско - сръбските отношения след провокационното изказване на Ердоган.

Явно е, че нео - османизмът продължава да се използва като основа на външната политика на Турция и на практика представлява една агресивна и реваншистка доктрина, в асинхрон с кандидатстването на Турция за членство в ЕС. Друга важна характерна черта на нео - османизма е отъждествяването на интересите на Турция с тези на турските малцинства в балканските държави, респективно в България. Това е крайно опасна тенденция и тя намира израз също в опити за изкуствено поддържане на протурски настроения и очаквания сред членовете на етническите партии и сред самото турско малцинство, засилване на борбата за власт и претенциите за провеждане на предизборните кампании на турски език, а в подалечна перспектива не е изключено да се поставят искания за втори национален език с непредвидими последствия за целостта и суверенитета на нашата държава.. Не случайно по време на своето посещение в България турският вицепремиер Бекир Боздаг изяви претенции за голямо число турски ислямски паметници, а мюфтийството претендира за връщане на над 1 500 имоти. Същият дух прозира и в произведението на турския външен министър Ахмет Давутоглу "Цивилизационна трансформация и ислямският свят", където той без особено основание твърди, че ислямската цивилизация по ценностна система превъзхожда християнската, която скоро щяла да отшуми. Според него "мюсюлманският човек" превъзхождал "християнския човек". Партията на справедливостта и развитието издига на висок пиедестал т. нар. "хомо исламикус" - умен, амбициозен и високо морален мюсюлманин.

Външнополитическата стратегия на правителството на Партията на справедливостта и развитието, както и агресивната турска пропаганда, несъмнено представляват заплаха за нашата национална сигурност. Членството ни в ЕС и НАТО са солидна база срещу всякакви външни заплахи, но не бива да забравяме кипърските събития и разделянето на острова.

До скоро Армията беше властовият център на Турция. Сега властовият център е гражданското правителство. Политическите анализатори прогнозират, че след евентуално спечелване на изборите в Турция, Ердоган ще се опита да завърши формирането на основите на политическата система и да реструктурира Армията като изолира Генералния щаб и по този начин му отнеме политическото влияние в страната.